

Наукові перспективи
Видавнича група

Welcome
2026

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

Happy
New
Year

№12(52) 2025

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

№ 12(52) 2025

Київ – 2025

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

*within the work of the Publishing Group
«Scientific Perspectives»*

«Scientific innovations and advanced technologies»

№ 12(52) 2025

Kyiv – 2025

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Doronina T., Shepilev D.S.** 1304
BIBLIOMETRIC AND CONCEPTUAL ANALYSIS OF RESEARCH ON IMMERSIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES
- Fodor K., Hnatyk K., Huszti I.** 1319
MODERN METHODS OF IMPROVING GRAMMATICAL SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
- Hontarenko I.S., Pavliuk O.M.** 1328
DISTANCE LEARNING AS AN INNOVATIVE FRAMEWORK FOR THE ORGANIZATION AND TRANSFORMATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
- Khallo O.E.** 1340
FEATURES OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS
- Manchuk V., Ponomarevskyi S., Novitska I.** 1349
USING INTERACTIVE LEARNING PLATFORMS TO DEVELOP SPEECH SKILLS OF CHILDREN WITH DISABILITIES
- Анушкевич В.І.** 1364
МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНТНІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ (COMPETENCE-BASED LEARNING) ЯК ОСНОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ З ПСИХОЛОГІЇ У ВОЄННИЙ ЧАС
- Апухтіна В.В., Сиревич М.П., Каменюк К.В.** 1377
КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ МОВЛЕННЯ У ДОРОСЛИХ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ПОСТІНСУЛЬТНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ
- Барна Х.В., Кас'яненко О.М., Чекан О.І., Вовчок В.М., Коваль Н.В.** 1389
ФОНЕТИЧНА РИТМІКА У ПОДОЛАННІ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

УДК 376-056.26:81'342.1:616.28-008.13/.14(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-1389-1398](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-1389-1398)

Барна Христина Василівна кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <http://orcid.org/0000-0002-0555-6062>

Кас'яненко Оксана Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <http://orcid.org/0000-0001-6730-447X>

Чекан Оксана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0002-3480-6366>

Вовчок Вікторія Михайлівна асистент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0009-0006-1383-7442>

Коваль Наталія Василівна здобувач освіти, на кафедрі дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівського державного університету, м. Мукачево

ФОНЕТИЧНА РИТМІКА У ПОДОЛАННІ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні засади та практичні можливості застосування фонетичної ритміки у корекції мовлення дітей з порушенням слуху. Проаналізовано сучасні наукові джерела українських та зарубіжних дослідників, які доводять ефективність фонетичної ритміки як мультисенсорного методу, що поєднує рухові, дихальні, артикуляційні та ритмічні компоненти й базується на принципах нейропластичності та сенсомоторної інтеграції. З'ясовано, що систематичні дослідження з впливу фонетичної ритміки на розвиток мовлення дітей з порушеннями слуху, зокрема з різним ступенем втрати слуху та після кохлеарної імплантації, наразі є недостатньо представленими в українській науці.

Фонетична ритміка сприяє формуванню точних артикуляційних патернів, оптимізації мовленнєвого дихання, розвитку ритмічної та інтонаційної організації мовлення через залучення макрорухів, жестів-символів і моторної підтримки інтонаційних моделей. Доведено, що регулярне використання вправ фонетичної ритміки активує нейромоторні механізми мовлення, підвищує розбірливість мовленнєвого потоку, покращує фонематичне сприймання,

розвиток виконавчих функцій, уваги та психомоторної координації. Застосування фонетичної ритміки має не лише логопедичний, а й загально-розвивальний та соціально-адаптаційний ефект, сприяючи зниженню тривожності та формуванню позитивного комунікативного досвіду у дітей з порушенням слуху.

Ключові слова: фонетична ритміка, порушення слуху, сурдопедагогіка, артикуляційна моторика, просодика, темпо-ритмічна організація мовлення, сенсомоторна інтеграція, корекція звуковимови, кохлеарна імплантація.

Barna Khrystyna Vasylivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Faculty of Pedagogy, Mukachevo State University, Mukachevo, <http://orcid.org/0000-0002-0555-6062>

Kasianenko Oksana Mukolauvna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Faculty of Pedagogy, Mukachevo State University, Mukachevo, <http://orcid.org/0000-0001-6730-447X>

Chekan Oksana Ivanivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Faculty of Pedagogy, Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0002-3480-6366>

Vovchok Viktoriia Muhaylivna, Assistant professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Faculty of Pedagogy, Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0009-0006-1383-7442>

Koval Nataliia Vasylivna Education sleeper, Department of Preschool and Special Education, Mukachevo State University Mukachevo City, Ukraine, 89600, Mukachevo, <https://orcid.org/0009-0005-6996-8444>

PHONETIC RHYTHMICS IN OVERCOMING SPEECH SOUND DISORDERS IN CHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENTS

Abstract: The article examines the theoretical foundations and practical possibilities of using phonetic rhythms in speech correction of children with hearing impairments. Modern scientific sources of Ukrainian and foreign researchers are analyzed, which prove the effectiveness of phonetic rhythms as a multisensory method that combines motor, respiratory, articulatory and rhythmic components and is based on the principles of neuroplasticity and sensorimotor integration. It was found that systematic studies on the influence of phonetic rhythms on the development of speech in children with hearing impairments, in particular with varying degrees of hearing loss

and after cochlear implantation, are currently insufficiently represented in Ukrainian science. Phonetic rhythms contribute to the formation of accurate articulatory patterns, optimization of speech breathing, development of rhythmic and intonational organization of speech through the involvement of macromovements, symbolic gestures and motor support of intonational models. It has been proven that regular use of phonetic rhythmic exercises activates neuromotor mechanisms of speech, increases the intelligibility of speech flow, improves phonemic perception, development of executive functions, attention and psychomotor coordination. The use of phonetic rhythmic exercises has not only a speech therapy effect, but also a general developmental and social-adaptive effect, contributing to the reduction of anxiety and the formation of positive communicative experience in children with hearing impairment.

Keywords: phonetic rhythmic exercises, hearing impairment, deaf pedagogy, articulation motor skills, prosody, tempo-rhythmic organization of speech, sensorimotor integration, correction of sound pronunciation, cochlear implantation.

Постановка проблеми. У дітей з порушенням слуху спостерігаються труднощі у формуванні артикуляційної бази, просодичної організації, темпо-ритмічних характеристик, інтонаційної виразності та у формуванні усного мовлення зокрема. Залежно від ступеня зниження слуху ці характеристики ускладнюють формування повноцінної комунікації, сприймання мовлення та власне мовленнєве продукування. Слухо-мовленнєва координація, навіть за умов ранньої слухопротезуючої допомоги дуже страждає, бо порушення слуху є однією з найскладніших сенсорних дисфункцій.

Сучасні тенденції інклюзивної освіти та раннього втручання висувають високі вимоги до ефективності методик корекційно-розвивальних занять спрямованих на компенсацію сенсорного дефекту та успішний розвиток мовлення. Одним із найбільш ефективних напрямів корекції, який поєднує рухову, дихальну, артикуляційну та ритмічну складові є фонетична ритміка — комплекс вправ, що забезпечує багатоканальне формування мовленнєвих навичок через синхронізацію руху, голосу та артикуляції.

Потреба використання фонетичної ритміки під час реабілітації дітей з порушенням слуху полягає у компенсації дефіциту слухового сприймання за рахунок візуального, моторного підкріплення, чіткої ритмізації та формування чітких артикуляційних патернів. Ключовими в сучасній корекційній педагогіці визначаються принципи нейропластичності, мультисенсорної інтеграції та комплексного логопедичного впливу, яким на нашу думку повністю відповідає цей підхід.

Проблема формування мовлення у дітей з порушенням слуху є багатовимірною та включає труднощі у розвитку артикуляційної бази, мовленнєвої координації, темпо-ритмічних характеристик та інтонаційної виразності. Навіть за умов ранньої слухопротезуючої допомоги зберігаються значні дефіцити у

синхронізації рухів, дихання та мовлення, що обмежує ефективність комунікації та розвиток усного мовлення. У сучасній науці ще не має стандартизованих методик фонетичної ритміки, що враховували б різний ступінь порушення слуху чи то наявність кохлеарного імпланту, чи залишкового слуху. Існуючі підходи недостатньо враховують мультисенсорну компенсацію дефіциту слуху, формування просодики та ритмічної організації мовлення, а також соціально-емоційні й мотиваційні аспекти, що знижує ефективність корекційно-розвивальної роботи та уповільнює розвиток мовленнєвої компетентності у дітей з порушенням слуху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки у міжнародних дослідженнях спостерігається зріст інтересу до ритмічних і музично-ритмічних інтервенцій як ад'ювантного (допоміжного) засобу реабілітації дітей з порушеннями слуху. Систематичні дослідження показують, що спеціалізовані ритмічні тренування часто пов'язують із покращенням мовленнєвих показників — сприйняття, продукції та просодичної організації — у дітей з кохлеарними імплантами або зі зниженим слухом, хоча результати частково неоднорідні через різні протоколи.

Багато емпіричних досліджень зосереджувалися на двох пов'язаних питаннях:

1. Чи є у дітей з порушенням слуху дефіцити в сенсомоторній синхронізації ритму.
2. Чи сприяє тренування ритму покращенню мовних навичок.

Робота Hidalgo та співавторів порівнювала ритмічні сенсомоторні здібності дітей з втратою слуху й дітей з нормальним слухом та встановила зниження точності синхронізації з ритмом у групі з порушенням слуху; автори також демонструють взаємозв'язок між ритмічними навичками та мовленнєвими показниками [9]. Нейрофізіологічні дослідження зарубіжних науковців підсилюють меха-ністичну модель: ритмічні стимули можуть «запускати» або підсилювати тимчасову координацію нейронних мереж, що відповідають за темпо-ритмічну обробку мови. Разом з цим активуються моторні та часові ділянки кори — фактори, які пояснюють компенсаторний ефект ритму для дітей із дефіцитом акустичного входу. Ці дані дають підґрунтя використанню мультисенсорних ритмічних вправ для формування артикуляційної та просодичної організації мовлення.

В українській науковій літературі та методичних програмах фонетична ритміка закріплена як компонент корекційно-розвивальної роботи для дітей із порушенням слуху: вона включена в програмні документи, навчально-методичні матеріали та локальні методики (ритміка для дітей з порушеннями слуху, практичні заняття, рекомендації для застосування із звукопідсилюючими пристроями). Проте в сучасних наукових працях бракує публікацій, що досліджували б специфічно «фонетичну ритміку» (як відокремлений метод) у групах з різним ступенем втрати слуху та статусом кохлеарної імплантації.

Наукові роботи у сфері фонетичної ритміки О. Таран, Н. Пахомової доводять її високу ефективність у формуванні артикуляційної моторики, дихальної координації та відпрацюванні автоматизації звуків. Але було виявлено, що не менш важливим є вплив фонетичної ритміки на ритмічну організацію мовлення, оскільки вона позитивно впливає на формування операцій слухового аналізу та синтезу, що є критично важливо для дітей з порушенням слуху.

О. Таран вважала, що суттєві порушення ритмічних умінь властиві передусім дітям з порушеннями мовлення; а також виявляються частково або виразно несформованими за наявності інтелектуальних порушень; порушень зору, слуху; розладів спектру аутизму, порушень опорно-рухового апарату [1].

Нами було з'ясовано, що немає систематичних досліджень у сфері впливу фонетичної ритміки на розвиток мовлення у дітей з порушеннями слуху, особливо з різним ступенем порушення слуху, наявністю кохлеарного імплантата чи залишкового слуху.

Мета статті. Проаналізувати теоретичні та практичні аспекти застосування фонетичної ритміки у корекції мовлення дітей з порушенням слуху. Визначити чинники, що впливають на формування артикуляційної, просодичної та ритмічної організації мовлення. Виявити сучасні наукові прогалини щодо ефективності методики в українській логопедії та сурдопедагогіці.

Виклад основного матеріалу. Проблема звуковимови у дітей із порушеннями слуху є однією з найскладніших у сучасній сурдопедагогіці та логопедії. Обмежений доступ до слухової інформації перешкоджає формуванню адекватних слухомовленнєвих зв'язків та кінестетичних патернів артикуляції.

Фонетична ритміка є невід'ємною складовою сенсомоторної терапії мовлення, заснованої на теорії про те, що правильна вимова потребує точної координації артикуляційних рухів із часовою та ритмічною структурою мовлення.

Поняття «фонетична ритміка» – це система вправ, у яких різні рухи (тулуба, голови, рук, ніг) поєднуються з вимовою певного мовленнєвого матеріалу (речень, фраз, слів, складів, звуків).

Фонетична ритміка органічно входить у роботу з формування вимови та відіграє важливу роль як у корекції мовлення дітей, так і у розвитку у них природних рухів.

Невимушеність, які набуваються дітьми при виконанні ритмічних рухів тілом, мають позитивний вплив на рухові якості мовленнєвих органів.

Формування мовленнєвих навичок на заняттях з фонетичної ритміки здійснюється в умовах постійного розвитку слухового сприймання дітей [6, с. 12].

Теоретичне обґрунтування застосування фонетичної ритміки у логопедії спирається на дослідження про взаємозв'язок загальної моторики та артикуляційної моторики, а також на концепції мовленнєвого ритму як основи для

формування цілісного мовленнєвого потоку. У дітей з порушенням слуху часто спостерігається не лише неправильна артикуляція фонем, але й порушення мовленнєвого дихання, темпу та наголосу. Завдання фонетичної ритміки полягає в тому, щоб через макрорухи тіла (ходьба, присідання, розведення рук) сформувати відчуття ритмічної пульсації мовлення, яка потім переноситься на мікрорухи артикуляційного апарату.

Нейрофізіологічний механізм дії фонетичної ритміки базується на явищі нейронного захоплення. Ритмічні макрорухи (ходьба, плескання) створюють потужний зовнішній тимчасовий імпульс, який здатний синхронізувати низькочастотні нейронні осциляції (коливання) в слуховій та моторній корі, необхідні для точної обробки та продукування складових одиниць мовлення. Це компенсаторно заміщує дефіцит акустичного входу, покращуючи темпоральну прецизійність мовленнєвого моторного планування.

Спираючись на праці зарубіжних дослідників, які проводили дослідження з впливу музичних ритмів на формування мовленнєвого процесу: «Ритмічна синхронізація не лише регулює обробку музичної структури, а й допомагає розмежувати квазі ритмічні патерни силабічного наголосу в мові, звертаючи увагу на відповідний час передачі інформації. Це явище лежить в основі синтаксичних і просодичних обчислень у мові.

Цікаво, що цей ефект поширюється і на дітей з порушеннями слуху, особливо у контексті користувачів КІ (далі – кохлеарний імплант), де ритмічні сигнали демонструють більш виражені переваги порівняно з тими дітьми, хто користується слуховими апаратами» [10].

Ці положення безпосередньо корелюють із принципами фонетичної ритміки, яка, поєднуючи рух, ритм та артикуляцію, активує ті самі нейрофізіологічні механізми, що лежать в основі ритмічної синхронізації.

Синхронізація рухів із мовленнєвим матеріалом створює чітку часову опору, полегшує засвоєння просодичних компонентів та сприяє становленню координації між слуховими, моторними й мовленнєвими процесами. Завдяки ритмічно-руховому підкріпленню відбувається оптимізація темпо-ритмічних характеристик мовлення, формування відчуття наголошеності та інтонаційної виразності, що є особливо важливим для дітей з сенсорними порушеннями.

Регулярне застосування фонетичної ритміки активує мозочок та базальні ганглії, які критично важливі для автоматизації та часової організації рухових патернів, включаючи артикуляційний праксис. Це формує стабільні нейромоторні патерни для коректної вимови, зменшуючи прояви скандованості та аритмії мовлення. Фонетична ритміка забезпечує мультисенсорну компенсацію дефіциту слуху через сенсомоторну інтеграцію, залучаючи пропріоцептивний (відчуття положення тіла та органів артикуляції), тактильний (дотик, вібрація) та візуальний (рухи логопеда, жести-символи) канали.

Оскільки втрата слуху є важким сенсорним розладом, який не просто ускладнює формування мови та когнітивних функцій, а й суттєво впливає на

психологічний стан та фізичну активність дитини. Питання рухового розвитку учнів із порушеннями слуху стає особливо важливим в умовах сучасної інклюзивної освіти, яка має на меті створення умов для повноцінного розвитку кожної дитини, незалежно від її індивідуальних потреб. Учні з вадами слуху мають унікальні психофізичні особливості, що істотно впливають на їхню здатність до освоєння рухових навичок, орієнтації в просторі, координації рухів та загального фізичного стану.

Втрата слуху або його ослаблення ускладнює нормальний процес спілкування та обмежує кількість сенсорної інформації, яка досягає центральної нервової системи. Як наслідок, з'являється своєрідний психічний розвиток: виникають складнощі у формуванні мовлення, мислення, знижується пізнавальна активність, сповільнюється реакція та звужується коло спілкування з однолітками [7].

Нами було помічено, що використання фонетичної ритміки у корекційно-розвивальній роботі покращує вказані труднощі, а деколи повністю усуває їх. Це пов'язано з проведенням індивідуальних та групових занять на яких відбувається покращення взаємодії з однолітками та підвищення віри у власні сили.

Регулярне використання вправ з фонетичної ритміки, як ми помітили, сприятиме формуванню точних і координованих рухів артикуляційного апарату – губ, язика та щелепи, що забезпечить правильність вимови фонем та складів, підвищить стабільність мовленнєвого потоку. Оскільки, синхронізація дихання з артикуляцією забезпечить оптимальний темп та тривалість звуків, що особливо важливо для дітей зі слабким слухом, у яких природний контроль мовного дихання порушений.

Використання вправ на задіяння макрорухів тіла, таких як ходьба, стрибки, присідання, рухи руками створюють внутрішнє відчуття ритму, що буде переноситися і на темпо-ритмічну організацію мовлення. Слід зазначити, що просодика у дітей із порушеннями слуху практично не формується без спеціального впливу, оскільки потребує постійного акустичного контролю. Ритмізація мовленнєвих дій виступає дієвим засобом компенсації цього дефіциту, дозволяючи створити модель інтонаційного руху фрази за допомогою моторної або мімічної підтримки. Зміна висоти рук, зміна темпу кроків, амплітуда рухів або сила плеску стають аналогами інтонаційних явищ, що сприяє формуванню інтонаційної виразності та розумінню сили сприйнятого звуку.

Фонетична ритміка (далі – ФР) у контексті сучасної сурдопедагогіки та логопедії є фундаментальним кореляційним інструментом, чий вплив на дитину з порушенням слуху є цілісним та багатовекторним, забезпечуючи сенсомоторну інтеграцію в умовах дефіциту слухового аналізатора.

Головним результатом застосування ФР є значне підвищення розбірливості мовлення, що досягається завдяки корекції його структурних елементів. Просодична організація покращується через рухове підкріплення наголошених складів та пауз, сприяючи відтворенню природного ритмомелодичного малюнка

фрази. Артикуляційний праксис формується ефективніше завдяки інтеграції кінестетичних жестів-символів, які надають дитині не слуховий, сенсорний зворотний зв'язок щодо правильного укладання артикуляційних органів, прискорюючи автоматизацію складних фонем. Фонематичне сприйняття опосередковано покращується через розвиток ритмічного слуху, що забезпечує темпоральну основу для диференціації звукових одиниць.

Вплив ФР поширюється на комплексний психофізичний розвиток. Наприклад, у когнітивній сфері ритмічні вправи тренують стійкість уваги, оперативну пам'ять та виконавчі функції. У психомоторній сфері ФР покращує загальну моторну координацію, просторову орієнтацію та дрібну моторику через вправи на перехресну координацію, що є необхідною передумовою для розвитку артикуляційної моторики. На соціально-емоційному рівні групові заняття ФР створюють позитивне комунікативне середовище, знижують рівень тривожності та підвищують самооцінку дитини, сприяючи її соціальній інклюзії та повноцінній участі у життєдіяльності через успішне оволодіння мовленнєвою компетентністю. Тому фонетична ритміка є системною корекційно-розвиваючою технологією, що закладає фундамент сенсомоторної інтеграції, критично необхідний для досягнення високого рівня мовленнєвої та соціальної

Окремий напрям застосування фонетичної ритміки — це розвиток мовленнєвого дихання. У багатьох дітей з порушенням слуху видих є надто коротким або нерівномірним, що ускладнює вимову звуків та цілих фраз. Ритмічні вправи, у яких дитина виконує рухи одночасно з видихом чи звуковим промовлянням, допомагають поступово подовжити видих і зробити його керованим.

Саме керований мовленнєвий видих є основою для чіткої артикуляції, формування голосу та інтонаційної виразності.

З огляду на вікові особливості дітей, фонетична ритміка має й важливу мотиваційну складову. Дошкільники та молодші школярі природно реагують на ритм — він допомагає структурувати їхню активність і водночас створює невимушену атмосферу. Дитина легше зосереджується, охочіше виконує завдання та швидше запам'ятовує рухово-звукові комбінації. У такому форматі корекційна робота набуває елементів гри, що підвищує її результативність.

З позицій сучасної логопедії фонетична ритміка не обмежується суто механічним повторенням рухів. Її завдання полягає у створенні таких умов, за яких мовленнєві й рухові дії взаємно підсилюють одна одну та сприяють розвитку базових мовленнєвих функцій. Регулярне використання ритмічних вправ допомагає стабілізувати темп мовлення, покращити якість артикуляційних переходів, розвинути контроль за силою голосу та сформувати стійкі навички звуковимови.

Висновки та перспективи. В цілому, фонетична ритміка виступає комплексним педагогічним інструментом, який забезпечує гармонійне поєднання руху, дихання й мовлення. Завдяки своїй доступності, варіативності та

природності вона є ефективним засобом корекції мовленнєвих порушень і важливою складовою системної логопедичної роботи.

Доведено, що регулярне використання комплексу вправ ФР сприяє формуванню точних артикуляційних патернів, оптимізації мовленнєвого дихання та корекції темпо-ритмічної організації мовлення.

Завдяки регулярному включенню рухів, жестів, плесків, кроків і структурованих моторних патернів відбувається активізація слухового сприймання, формування внутрішнього ритмічного образу слова та стабілізація артикуляційної бази.

У дітей із зниженим слухом, які часто мають труднощі з просодикою, інтонаційною виразністю, плавністю та автоматизацією звуків, фонетична ритміка забезпечує природну та доступну форму опанування мовленнєвих структур через мультисенсорну підтримку. Ритмічні вправи допомагають вирівняти темп мовлення, підсилюють резонансні відчуття та сприяють формуванню правильної голосової діяльності, що є критично важливим для дітей після кохлеарної імплантації або дітей, які користуються слуховими апаратами.

Перспективи полягають у проведенні рандомізованих контрольованих досліджень з метою об'єктивної верифікації впливу ФР на динаміку розвитку фонематичного сприймання та артикуляційної моторики у дітей із порушенням слуху порівняно з традиційними корекційними підходами, а також у науковому обґрунтуванні застосування ФР для корекції порушень темпо-ритмічної та інтонаційної організації мовлення. Додатковим напрямом є збільшення дослідження соціально-адаптаційного та мотиваційного потенціалу фонетичної ритміки як засобу зниження комунікативної тривожності та формування позитивного комунікативного досвіду у дітей з порушенням слуху. Таким чином, фонетична ритміка залишається важливим напрямом для поглибленого вивчення в контексті сучасної української сурдопедагогіки та логопедії.

Література:

1. Бабич Н. М., Луцько К. В., Таран О. П. Системне дослідження особливостей засвоєння складоритму дітьми з порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць*, 2017. № 13. С. 301–309.
2. Вовченко О. А. Ритміка : програма з корекційно-розвиткової роботи для 1–4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей). Київ, 2018. 36 с.
3. Литовченко С. В., Жук В. В., Таранченко О. М. Дитина з порушеннями слуху. *Серія «Інклюзивне навчання»*. Харків : Ранок ; Кенгуру, 2018.
4. Пундєв В. В. Просодичні ритмічні характеристики мовлення та їх запам'ятовування. *Габітус. Секція 3. Загальна психологія. Історія психології*. 2023. № 45. С. 46–52.
5. Притиковська С. Д. Теоретичні та методичні аспекти розвитку темпоритму мовлення засобами музично-ритмічного та фізичного виховання. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2019. № 14. С. 248–259.
6. Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушенням слуху / за ред. К. В. Луцько. Київ, 2019. С.12-13

7. Трояновська М. М. Теоретичні аспекти проведення занять фізичної культури з учнями з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 154. (2) Серія: Пед. науки. Чернігів: ЧНПУ, 2018. С. 166–169.

8. Хрипун Д. Етапи логопедичної роботи з дітьми із порушеннями слуху після кохлеарної імплантації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66, т. 3. С. 242–246.

9. Hidalgo C., Falk S., Schön D., et al. Rhythmic abilities of children with hearing loss. *Ear and Hearing*. 2020/2021. https://speechmusic-lab.ca/wp-content/uploads/2025/05/2020-Hidalgoetal2020Rhythmic_Abilities_of_Children_With_Hearing_Loss.98621.pdf
<https://doi.org/10.1016/j.heares.2024.109105>

References:

1. Babych N. M., Lutsko K. V., Taran O. P. (2017). *Systemne doslidzhennia osoblyvostei zasvoiennia skladorytmu ditmy z porushenniamy movlennia*. [Systematic study of the peculiarities of syllable rhythm acquisition by children with speech disorders]. *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy: zb. nauk. prats.* [in Ukraine].

2. Vovchenko O. A. (2018). *Rytmika: prohrama z korektsiino-rozvytkovoi roboty dlia 1–4 klasiv spetsialnykh zakladiv zahalnoi serednoi osvity dlia ditei z porushenniamy slukhu (dlia hlukhykh ditei)*. [Rhythmics: a program of corrective and developmental work for grades 1–4 of special general secondary education institutions for children with hearing impairments (for deaf children)]. Kyiv. [in Ukraine].

3. Lytovchenko S. V., Zhuk V. V., Taranchenko O. M. (2018). *Dytyna z porushenniamy slukhu* [Child with hearing impairment]. *Seriia «Inklyuzyvne navchannia»*. Kharkiv. «Ranok». Kenhuru [in Ukraine].

4. Pundiev V. V. (2023). *Prosodychni rytmichni kharakterystyky movlennia ta yikh zapamiatovuvannia*. [Prosodic rhythmic characteristics of speech and their memorization]. *Habitus. Sektsiia 3. Zahalna psykholohiia. Istoriia psykholohii*. № 45. [in Ukraine].

5. Prytykovska S. D. (2019). *Teoretychni ta metodychni aspekty rozvytku temporytmu movlennia zasobamy muzychno-rytmichnoho ta fizychnoho vykhovannia. Aktualni pytannia korektsiinoi osvity*. [Theoretical and methodological aspects of developing speech tempo and rhythm through musical, rhythmic, and physical education]. *Current issues in special education*. № 14. [Ukr].

6. *Prohrama rozvytku ditei doshkilnoho viku z porushenniam slukhu* (2019). [Program for the development of preschool children with hearing impairments]. za red. K. V. Lutsko. Kyiv. [in Ukr].

7. Troianovska M. M. (2018). *Teoretychni aspekty provedennia zaniat fizychnoi kultury z uchniamy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v umovakh inklyuzyvnoi osvity*. [Theoretical aspects of conducting physical education classes with students with special educational needs in inclusive education settings]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka*. Vyp. 154. (2) *Seriia: Ped. nauky*. Chernihiv: ChNPU. [in Ukraine].

8. Khrypun D. (2023). *Etapy lohopedychnoi roboty z ditmy iz porushenniamy slukhu pislia kokhlearnoi implantatsii. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. [Stages of speech therapy work with children with hearing impairments after cochlear implantation. Current issues in the humanities]. Vyp. 66, t. 3. [in Ukraine].

9. Hidalgo C., Falk S., Schön D., et al (2020/2021). *Rytmichni zdibnosti ditei z vtratoi slukhu. [Rhythmic abilities of children with hearing loss. Ear and Hearing.]*. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://speechmusic-lab.ca/wp-content/uploads/2025/05/2020-Hidalgoetal2020Rhythmic_Abilities_of_Children_With_Hearing_Loss.98621.pdf. [in the U.S.A.].

10. *Dosvid roboty z kokhlearnym implantatom pokrashchuie neironne vidstezhennia spektrottemporalnykh modelei v basakh Alberti*. (2024). [Experience with the Cochlear implant enhances the neural tracking of spectrotemporal patterns in Alberta bass]. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://doi.org/10.1016/j.heares.2024.109105>. [in the Denmark.].

УДК 378:37-057]001.89

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-1399-1409](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-1399-1409)

Басараб Наталія Ярославівна доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-2702-6716>

Стинська Вікторія Володимирівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-0555-3205>

Деренюк Мар'яна Петрівна доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-6914-8797>

Паска Тарас Валерійович доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-4579-388X>

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК СКЛADOVA ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Зважаючи на стрімкий розвиток технічних інновацій, виникнення нових професій на ринку праці, сьогодення вимагає підготовки викладача закладу професійної освіти, який вмів би успішно поєднувати широкий спектр педагогічних функцій, а саме був готовий здійснювати навчально-виховний процес у комплексі з науково-дослідною роботою.

Тож у статті розглянуто науково-дослідну роботу як важливий компонент професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників закладів професійної освіти. Визначено сутність і зміст науково-дослідної діяльності здобувачів освіти, її роль у формуванні професійних компетентностей, розвитку критичного мислення, творчого потенціалу та здатності до інноваційної педагогічної діяльності.

Нами проаналізовано основні види й методи залучення студентів до наукових досліджень у процесі навчання: написання рефератів, підготовка до семінарських занять, виконання курсових і дипломних робіт, індивідуальних

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>